

WYCHOWANIE DZIECI W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM

Praca zbiorowa pod redakcją ks. Józefa Stali

WYKAZ SKRÓTÓW WPROWADZENIE

I. WYCHOWANIE OGÓLNE

ROZDZIAŁ I

HISTORIA SZKOLNICTWA

(Teresa Olearczyk)

1. Polska oświata i wychowanie pod zaborami
2. Oświata i wychowanie po powstaniu styczniowym
3. Oświata i wychowanie w Królestwie Polskim
4. Edukacja i wychowanie w zaborze pruskim
5. Zabór austriacki
6. Wychowanie w szkole w okresie międzywojennym, po odzyskaniu niepodległości
7. Wychowanie w szkole po II wojnie światowej

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ II

ROZWÓJ FIZYCZNY, INTELEKTUALNY I EMOCJONALNY DZIECI W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(Ks. Cezary Opalach)

1. Rozwój fizyczny
2. Rozwój intelektualny
  - 2.1. Rozwój uwagi i pamięci
  - 2.2. Nauka czytania i pisania
  - 2.3. Rozwój myślenia
  - 2.4. Rozwój operacji logicznych
3. Rozwój emocjonalny

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ III

WYCHOWANIE MUZYCZNE W SZKOLE PODSTAWOWEJ (7-13 LAT)

(Ks. Stanisław Garnczarski)

1. Potrzeba i cele wychowania muzycznego
2. Wychowawcze funkcje muzyki
  - 2.1. Wpływa na procesy poznawcze i na myślenie
  - 2.2. Rozwija uczucia
  - 2.3. Wpływa na postawy etyczne
  - 2.4. Pobudza wyobraźnię i twórczą postawę
  - 2.5. Terapeutyczna i rekompensacyjna
3. Współczesne systemy wychowania muzycznego
  - 3.1. System Emila Jaques-Dalcroze`a
  - 3.2. System Carla Orffa
  - 3.3. System Zoltana Kodaly`a
4. Wychowanie muzyczne w szkole podstawowej
  - 4.1. Klasy I-III
    - 4.1.1. Śpiew, gra na instrumentach oraz ruch przy muzyce

- 4.1.2. Tworzenie muzyki (improwizacja)
  - 4.1.3. Słuchanie muzyki (percepcja muzyki)
  - 4.2. Klasy IV-VI
  - 4.2.1. Klasa IV
  - 4.2.2. Klasa V
  - 4.2.3. Klasa VI
- BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ IV

WYCHOWANIE PRZEZ SZTUKĘ W KLASACH I-VI

(Irena Popiołek-Rodzińska, Ewa Zamirska)

- 1. Problematyka wychowania plastycznego dzieci w klasach od pierwszej do szóstej
  - 2. Osobowość nauczyciela wychowania plastycznego
  - 3. Edukacja wczesnoszkolna zintegrowana a realizacja edukacji plastycznej (klasy I-III)
  - 4. Wychowanie plastyczne dzieci w klasach IV-VI
  - 4.1. Klasa IV
  - 4.2. Klasa V
  - 4.3. Klasa VI
- BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ V

WYCHOWANIE EKOLOGICZNE I PROZDROWOTNE W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(Anna Zellma)

- 1. Kwestie terminologiczne
  - 1.1. Wychowanie ekologiczne
  - 1.2. Wychowanie prozdrowotne
  - 2. Cele i zadania wychowania ekologicznego i prozdrowotnego
  - 3. Podstawa programowa kształcenia ogólnego a kształtowanie postaw proekologicznych i prozdrowotnych wśród uczniów szkoły podstawowej
  - 4. Realizacja wychowania ekologicznego i prozdrowotnego w nauczaniu religii
  - 5. Formy i metody wychowania ekologicznego i prozdrowotnego w szkole podstawowej
  - 6. Postulaty edukacyjne
- BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ VI

DYSKURS WOKÓŁ WYCHOWANIA PATRIOTYCZNEGO

(Katarzyna Jarkiewicz)

- 1. Spór o definicję
  - 2. Spór o treść i zakres „wychowania patriotycznego”
  - 3. Założenia konsolidacyjne
- BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ VII

UMIAR W KORZYSTANIU Z MEDIÓW

(Ks. Michał Drożdż)

- 1. Dziecko a media
  - 2. Rewalidacja ascezy w wychowaniu medialnym
  - 3. Preferencje „ascezy medialnej”
  - 4. Zasady ascetyczno- wychowawcze
- BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ VIII

WYCHOWANIE DZIECI W KLASACH ZINTEGROWANYCH

(Ks. Andrzej Kiciński)

1. Struktura polskiej oświaty
2. Dojrzałość szkolna
3. Charakterystyka psychologiczno-rozwojowa dzieci klas I-III
  - 3.1. Rozwój fizyczny i motoryczny
  - 3.2. Rozwój procesów poznawczych
  - 3.3. Rozwój rozumowania moralnego
  - 3.4. Kształtowanie się sfery działania
  - 3.5. Grupa a socjalizacja
  - 3.6. Rozwój osobowości
4. Rozwój religijności dziecka w młodszym wieku szkolnym
  - 4.1. Świadomość religijna dzieci w młodszym wieku szkolnym
  - 4.2. Modlitwa dzieci w młodszym wieku szkolnym
  - 4.3. Inne dziedziny religijności w młodszym wieku szkolnym
5. Cele, zadania i treści w kształceniu zintegrowanym
  - 5.1. Cele edukacyjne
  - 5.2. Zadania szkoły
  - 5.3. Treści i działania edukacyjne
  - 5.4. Zadania nauczycieli

Podsumowanie

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ IX

WYCHOWANIE DZIECKA Z DYSFUNKCJĄ WZROKU W WIEKU 7 – 13 LAT

(Ks. Dariusz Lipiec)

1. Charakterystyka dziecka w młodszym wieku szkolnym z dysfunkcją wzroku
  - 1.1. Uwarunkowania psychologiczne
  - 1.2. Wpływ dysfunkcji wzroku na rozwój dziecka
2. Wychowanie w rodzinie
3. Wychowanie i kształcenie w szkole
  - 3.1. Wychowanie i kształcenie w systemie segregacyjnym
  - 3.2. Wychowanie i kształcenie w systemie integracyjnym
4. Wychowanie w Kościele
  - 4.1. Wychowanie w funkcji nauczycielskiej
  - 4.2. Wychowanie w funkcji kapłańskiej
  - 4.3. Wychowanie w funkcji pasterskiej
5. Zakończenie

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ X

PEDAGOGIKA ZAGROŻEŃ WYCHOWAWCZYCH WŚRÓD UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

(Ks. Janusz Mastalski)

1. Typologia zagrożeń
  - 1.1. Zagrożenia płynące z toksycznej rodziny
  - 1.2. Zagrożenia natury szkolnej
  - 1.3. Zagrożenia mające źródło w środowisku rówieśniczym
  - 1.4. Zagrożenia „cywilizacyjne”
  - 1.5. Zagrożenia „psychiczne”

2. Sposoby przeciwdziałania
- 2.1. Działania profilaktyczne
- 2.2. Kościół w służbie wychowania
- 2.3. Przyjazna szkoła
- 2.4. Synergia w działaniu środowisk wychowawczych
- 2.5. Decydująca rola rodziny

BIBLIOGRAFIA

II. WYCHOWANIE RELIGIJNE

ROZDZIAŁ I

KSZTAŁTOWANIE SIĘ RELIGIJNOŚCI DZIECKA

(Czesław Walesa)

Wstęp

1. Struktura religijności, specyfika i czynniki jej rozwoju
- 1.1. Struktura religijności
- 1.2. Specyfika rozwoju religijności
- 1.3. Czynniki rozwoju religijności dziecka
2. Religijność tzw. „autorytarno-prawna” dziecka w wieku młodszym szkolnym
- 2.1. Trendy w rozwoju psychicznym dziecka w młodszym wieku szkolnym
- 2.2. Przejawy religijności dziecka w wieku młodszym szkolnym
- 2.2.1. Świadomość religijna
- 2.2.2. Uczucia religijne
- 2.2.3. Decyzje religijne
- 2.2.4. Wiąż ze wspólnotą osób wierzących
- 2.2.5. Praktyki religijne
- 2.2.6. Moralność religijna
- 2.2.7. Doświadczenia religijne
- 2.2.8. Formy wyznania wiary
3. Ogólna charakterystyka rozwoju religijności dziecka w wieku młodszym szkolnym

Zakończenie

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ II

OTWIERANIE BIBLIJ DZIECIOM W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(S. Anna Emmanuela Klich OSU)

1. Rola Biblii w katechezie dzieci szkoły podstawowej w świetle dokumentów Kościoła
2. Dobór tekstów biblijnych do etapów rozwoju katechizowanych
3. Dydaktyka tekstu biblijnego w katechezie dzieci szkoły podstawowej
4. Emocjonalność ucznia szkoły podstawowej i jej znaczenie w katechezie biblijnej
5. Dydaktyka Biblii a pytania dzieci o cierpienie

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ III

WYCHOWANIE LITURGICZNE W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(Ks. Andrzej Hajduk)

1. Wychowanie do świętowania okresów roku liturgicznego
- 1.1. Odkrywanie istoty i wartości roku liturgicznego
- 1.2. Odkrywanie wartości niedzieli
- 1.3. Przeżywanie Adwentu

- 1.4. Świętowanie Bożego Narodzenia
- 1.5. Odkrywanie znaczenia Wielkiego Postu
- 1.6. Triduum Paschalne – „serce bijące” roku liturgicznego. Okres Wielkanocny
2. Sakramenty jako spotkanie z Bogiem
3. Wprowadzanie do pełnego uczestnictwa we mszy Świętej
  - 3.1. Eucharystia jako ofiara
  - 3.2. Eucharystia jako uczta
  - 3.3. Eucharystia jako obecność
4. Doprowadzenie do pełnego przeżycia sakramentu pojednania
5. Zdobywanie umiejętności symbolizowania

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ IV

MODLITWA I KATECHEZA DZIECI SZKOLNYCH – KONTEKST CHRYSTOLOGICZNY

(Ks. Henryk Szmulewicz)

1. Modlitwa i Jezus Chrystus: prawdziwy Bóg i prawdziwy Człowiek
  - 1.1. Jezus Chrystus – Adresat modlitwy
  - 1.2. Jezus Chrystus – Wzór modlitwy
  - 1.3. Jezus Chrystus – Nauczyciel modlitwy
2. Wspólnota Kościoła: modlitwa przez Chrystusa z Chrystusem i w Chrystusie
  - 2.1. Przykład modlitwy ze strony kapłanów
  - 2.2. Przykład modlitwy płynący od osób życia konsekrowanego
  - 2.3. Przykład modlitwy praktykowanej przez osoby świeckie
3. Katecheza: Jezus Chrystus w centrum modlitwy
  - 3.1. Modlitwa w życiu katechety
    - 3.1.1. Znak osobistego nawrócenia
    - 3.1.2. Źródło duchowej komunii z Bogiem i ludźmi
    - 3.1.3. Przejaw szczerości i wytrwałości
  - 3.2. Modlitwa podczas katechezy
    - 3.2.1. Droga do poznania Bożych tajemnic
    - 3.2.2. Fundament motywacji moralnej
    - 3.2.3. Początek apostołskiego zaangażowania
  - 3.3. Modlitwa jako owoc katechetycznego wychowania
    - 3.3.1. W kontekście współczesnego kryzysu modlitwy
    - 3.3.2. Na drodze wierności Bożym przykazaniom
    - 3.3.3. Wobec pojawiających się trudności i życiowych problemów

Refleksja końcowa

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ V

DZIECKO WOBEC ZNAKÓW I SYMBOLI OBECNYCH WE MSZY ŚWIĘTEJ

(Helena Słotwińska)

1. Znaki i symbole osobowe
2. Znaki rzeczowe
3. Gesty liturgiczne
4. Liturgiczne postawy ciała

Zakończenie

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ VI

RADOŚĆ I MOC ŻYCIA SAKRAMENTALNEGO WAŻNYM ELEMENTEM DZIECIĘCEJ PEDAGOGIKI JANA PAWŁA II

(Ks. Józef Stala)

1. Charakterystyka życia moralno-religijnego dzieci
2. Życie sakramentalne w kontekście procesu katechetycznego
3. Sakrament pojednania i pokuty oraz Eucharystii odpowiedzialnym darem Boga Ojca
4. Pojednanie i pokuta oraz Eucharystia jako radosne zaproszenie do wspólnoty z Bogiem i ludźmi

BIBLIOGRAFIA

III. KATECHEZA

ROZDZIAŁ I

SZKOŁA PODSTAWOWA ŚRODOWISKIEM KATECHETYCZNYM

(Ks. Jerzy Kostorz)

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ II

NATURA, TREŚCI, CELE I ZADANIA EDUKACJI RELIGIJNEJ W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(Ks. Paweł Mąkosa)

Wprowadzenie

1. Dzieci jako adresaci katechezy
2. Edukacja religijna w klasach I-III
  - 2.1. Klasa pierwsza
  - 2.2. Klasa druga
  - 2.3. Klasa trzecia
3. Edukacja religijna w klasach IV-VI
  - 3.1. Klasa czwarta
  - 3.2. Klasa piąta
  - 3.3. Klasa szósta

Zakończenie

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ III

METODY STOSOWANE W KATECHEZIE DZIECI W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM

(Elżbieta Osewska)

1. Kryteria wyboru metody
  - 1.1. Cele dydaktyczne, wychowawcze, katechetyczne
  - 1.2. Charakter treści nauczania
  - 1.3. Katechizowany
  - 1.4. Katecheta
  - 1.5. Baza dydaktyczna
2. Metody podające
3. Metody poszukujące
4. Metody przeżyciowe i praktyczne
  - 4.1. Drama
  - 4.2. Przedstawienia teatralne

- 4.3. Metody plastyczne i konstrukcyjne
  - 4.4. Metody muzyczne
  - 5. Metody biblijne i liturgiczne
    - 5.1. Metody wprowadzające do pracy z Pismem świętym
    - 5.2. Metody analizy tekstów
    - 5.3. Metody pracy z odkrytym zbawczym
    - 5.4. Metody liturgiczne
  - 6. Zakończenie
- BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ IV

KATECHETA W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(Ks. Jerzy Kostorz)

- 1. Katecheta – nauczycielem, wychowawcą i świadkiem wiary
- 2. Osobowość i przymioty pedagogiczne katechety
- 3. Prawa i obowiązki katechety w szkole
- 4. Formacja katechetów

BIBLIOGRAFIA

ROZDZIAŁ V

PROGRAMY I PODRĘCZNIKI KATECHETYCZNE W SZKOLE PODSTAWOWEJ

(Ks. Piotr Tomasik)

- 1. Założenia katechezy dzieci w szkole podstawowej
- 2. Charakterystyka programów katechetycznych dla szkoły podstawowej
  - 2.1. Program Komisji Wychowania Katolickiego (AZ-1-01/1, AZ-2-01/1)
  - 2.2. Program kielecki (AZ-1-02/9, AZ-2-03/6)
- 3. Charakterystyka podręczników katechetycznych dla uczniów szkoły podstawowej
  - 3.1. Podręczniki do programów Komisji Wychowania Katolickiego
  - 3.2. Podręczniki do programu kieleckiego
- 4. Wyzwania przyszłości

ROZDZIAŁ VI

WSPÓŁPRACA RODZINY I SZKOŁY

(Ks. Adam Skreczko)

- 1. Trudności we współpracy szkoły z domem rodzinnym
- 2. Potrzeba współpracy rodziny i szkoły
- 3. Współpraca z perspektywy szkoły
- 4. Zbiorowe formy współpracy z rodzicami
- 5. Indywidualne formy współdziałania nauczycieli i rodziców
- 6. Mieszane formy współpracy
- 7. Pośredniość i bezpośredniość kontaktów
- 8. Obszary aktywności
- 9. Zadania nauczyciela wobec rodziców
- 10. Współpraca z perspektywy rodziny
- 11. Obszary działania rodziców w szkole

BIBLIOGRAFIA